

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1956

Vyhlásené: 17. 12.
1956

Časová verzia predpisu účinná od: 01.05.1990 do: 30.06.1990

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

54

ZÁKON

z 30. novembra 1956

o nemocenskom poistení zamestnancov

Národné zhromaždenie Československej republiky sa uznieslo na tomto zákone:

§ 1

Poslaním nemocenského poistenia zamestnancov je zaistiť pracujúcim a ich rodinám spolu s ochranou zdravia zabezpečenie pre prípad nemoci a materstva, ako i prídavkami na deti prispievať k zdravému vývoju novej generácie. Rozvoj nášho národného hospodárstva a jeho úspechy umožňujú nanovo upraviť náplň nemocenského poistenia zamestnancov tak, aby v súlade s rozvojom výrobných síl prispievalo k trvalému zvyšovaniu hmotnej i kultúrnej úrovne pracujúcich.

PRVÁ ČASŤ

Osobný rozsah poistenia

Okruh poistených osôb

§ 2

(1) Podľa tohto zákona sú poistení, pokiaľ sú činní v Československej republike:

- a) zamestnanci,
- b) domácki robotníci,
- c) žiaci učilišť štátnych pracovných záloh,
- d) učni (ďalej len „zamestnanci“).

(2) Zamestnancom v zmysle tohto zákona je aj ten, kto je činný pre socialistický sektor v pomere, ktorý má obsah zamestnaneckého pracovného pomeru, avšak nie je takto označený alebo nemá všetky náležitosti predpísané pre vznik zamestnaneckého pracovného pomeru; predchádzajúce ustanovenie neplatí, ak takáto osoba je z dôvodu tejto činnosti poistená už podľa iných predpisov o nemocenskom poistení.

(3) Podľa tohto zákona sú ďalej poistení:

- a) študenti vysokých škôl a vedeckí aspiranti;
- b) spisovatelia, hudobní skladatelia, výtvarní umelci, architekti, vedeckí bádatelia, výkonní umelci a artísti, uznaní príslušnou vrcholnou organizáciou, pokiaľ ide o činnosť, ktorú nevykonávajú v zamestnaneckom pracovnom pomere;

- c) iní pracovníci, o ktorých to určí Ústredná rada odborov a Štátny úrad sociálneho zabezpečenia spoločnou vyhláškou v úradnom liste.

§ 3

(1) Ak vykonáva zamestnanec prechodne prácu mimo územia Československej republiky, nemá to vplyv na jeho poistenie.

(2) Poistení podľa tohto zákona sú, i keď pracujú v cudzine trvale, občania Československej republiky, ktorí sú:

- a) zamestnancami československých zastupiteľských úradov, československých podnikov zahraničného obchodu a podnikov dopravných;
- b) zamestnancami iných československých orgánov alebo organizácií, o ktorých to určí Ústredná rada odborov po dohode so Štátnym úradom sociálneho zabezpečenia;
- c) zamestnancami osôb uvedených pod písm. a) alebo b).

§ 4

Výkon niekoľkých činností

Kto vykonáva niekoľko činností zakladajúcich poistenie podľa tohto zákona, je poistený z každej z nich.

§ 5

Vyňatie z poistenia

Z poistenia podľa tohto zákona sú vyňatí:

- a) príslušníci ozbrojených sborov z povolania;
- b) cudzí štátni príslušníci, ktorí sú činní v Československej republike pre zamestnávateľov, ktorí požívajú diplomatické výsady a imunity;
- c) zamestnanci, ktorí sú činní v Československej republike iba prechodne, a to pre zamestnávateľov, ktorí nemajú trvale v tuzemsku bydlisko alebo závod;
- d) pracovníci, ktorí vykonávajú len príležitostné zamestnanie.

§ 6

Príležitostné zamestnanie

(1) Za príležitostné sa považuje náhodilé jednorazové zamestnanie, ktoré podľa dojednania nemá trvať a ani netrvalo dlhšie než 6 pracovných dní po sebe idúcich.

(2) Za príležitostné sa ďalej považuje zamestnanie, ktorého obsahom je len pracovná činnosť malého rozsahu, t.j. najmä zamestnanie, v ktorom zárobok nedosahuje ani 120 Kčs za kalendárny mesiac. I keď je zárobok nižší, nepovažuje sa však zamestnanie za príležitostné, ak

- a) je sústavnou prípravou na budúce povolanie, alebo
- b) zamestnanec ho koná popri inej činnosti zakladajúcej poistenie podľa tohto zákona.

§ 7

Vznik poistenia

Poistenie vzniká dňom vstupu do zamestnania, ktoré zakladá poistenie podľa tohto zákona.

§ 8

Zánik poistenia

Poistenie zaniká dňom skončenia zamestnania, ktoré zakladá poistenie podľa tohto zákona.

§ 9

Vykonávacie predpisy

Ústredná rada odborov môže po dohode so Štátnym úradom sociálneho zabezpečenia vyhláškou v úradnom liste upravovať podrobnosti o osobnom rozsahu poistenia; pritom môže odchyľne upraviť vznik, zánik a podmienky poistenia, rozsah nárokov z neho a spôsob jeho vykonávania pre niektoré skupiny osôb poistených podľa tohto zákona, pokiaľ to vyžaduje osobitná povaha ich činnosti alebo spôsob ich odmeňovania. Tak sa upraví najmä poistenie:

- a) domácych robotníkov,
- b) žiakov učilišť štátnych pracovných záloh,
- c) učňov,
- d) členov posádok lodí československej riečnej a námornej plavby,
- e) iných pracovníkov poistených podľa § 2 ods. 3.

DRUHÁ ČASŤ

Preventívna a liečebná starostlivosť o zamestnancov a ich rodinných príslušníkov

§ 10

(1) Zamestnancom a ich rodinným príslušníkom poskytuje štát prednostne a bezodplatne preventívnu a liečebnú starostlivosť podľa predpisov o jednotnej preventívnej a liečebnej starostlivosti. Táto starostlivosť zahŕňa najmä preventívnu starostlivosť, ošetrovanie v nemoci a pri úraze, pomoc v materstve, starostlivosť o chrup, pomoc pri zmrzačení, zohyzdení a telesných chybách, pomoc pri neplodnosti a rehabilitácii. Súčasťou tejto starostlivosti je poskytovanie liekov a liečebných a ortopedických pomôcok a úhrada nutných cestovných a iných výdavkov vzniknutých pri poskytovaní tejto starostlivosti.

(2) Preventívna a liečebná starostlivosť musí byť hodnotná a musí zodpovedať súčasnému stavu a úrovni lekárskej vedy.

TRETIA ČASŤ

Dávky nemocenského poistenia

Prvý oddiel

Prehľad dávok

§ 11

Dávky nemocenského poistenia sú:

1. vecné dávky:
 - a) kúpeľná starostlivosť,
 - b) výberová rekreácia Revolučného odborového hnutia,
 - c) detská rekreácia Revolučného odborového hnutia;
2. peňažné dávky:
 - a) nemocenské,
 - b) podpora pri ošetrovaní člena rodiny,

- c) peňažná pomoc v materstve,
 - d) podpora pri narodení dieťaťa,
 - e) pohrebné;
3. prídavky na deti.

Druhý oddiel

Vecné dávky

§ 12

Kúpeľná starostlivosť

(1) Zamestnancom a ich rodinným príslušníkom možno poskytnúť kúpeľnú starostlivosť, a to bezodplatne včítane úhrady cestovného.

(2) Kúpeľná starostlivosť zamestnancom a ich rodinným príslušníkom sa poskytuje na účet nemocenského poistenia v zariadeniach kúpeľnej starostlivosti štátnej zdravotníckej správy; o jej náplni a spôsobe poskytovania platia predpisy o jednotnej preventívnej a liečebnej starostlivosti.

(3) O výbere zamestnancov a ich rodinných príslušníkov pre kúpeľnú starostlivosť rozhodujú odborové orgány v závodoch na podklade lekárskeho návrhu.

(4) Bližšie podmienky a spôsob poskytovania kúpeľnej starostlivosti zamestnancom a ich rodinným príslušníkom určí Ministerstvo zdravotníctva po dohode s Ústrednou radou odborov. Pritom sa tiež určí, v ktorých prípadoch sa kúpeľná starostlivosť poskytuje zamestnancom mimo ich dovolenky na zotavenie. Ministerstvo zdravotníctva spolu s Ústrednou radou odborov vymedzí presne určené prípady nemocí, na ktoré sa nevzťahuje ustanovenie odseku 3.

§ 13

Výberová rekreácia Revolučného odborového hnutia

(1) Zamestnancom, ktorí sú členmi odborových zväzov a zaslúžia si to svojím pomerom k práci, a ich rodinným príslušníkom možno poskytnúť výberovú rekreáciu v zotavovniach Revolučného odborového hnutia; pritom sa prihliada aj na potrebu upevnenia ich zdravia. Výberová rekreácia sa poskytuje za čiastočnú úhradu.

(2) Podrobnosti upraví Ústredná rada odborov po prejednaní s ministerstvami financií a zdravotníctva. Pritom sa tiež určí spôsob výberu zamestnancov a ich rodinných príslušníkov, výška ich príplatku a spôsob úhrady cestovného.

§ 14

Detská rekreácia Revolučného odborového hnutia

(1) Deťom zamestnancov, ktorí sú členmi odborových zväzov, možno poskytnúť detskú rekreáciu v pionierskych táboroch.

(2) Podrobnosti upraví Ústredná rada odborov po prejednaní s ministerstvami školstva a kultúry, financií a zdravotníctva. Pritom sa určí aj spôsob výberu detí a výška príplatku rodičov a príspevku z prostriedkov Revolučného odborového hnutia.

Tretí oddiel
Peňažné dávky

Nemocenské

§ 15

(1) Nemocenské náleží namiesto mzdy alebo platu (ďalej len „mzda“) zamestnancovi, ktorý je pre nemoc alebo úraz uznaný dočasne za neschopného na výkon svojho doterajšieho zamestnania; za neschopného na výkon svojho zamestnania sa považuje aj zamestnanec prijatý do ústavnej starostlivosti v zariadení preventívnej a liečebnej starostlivosti (ďalej len „ústavné ošetrovanie“).

(2) Pri kúpeľnej starostlivosti náleží nemocenské, pokiaľ sa táto starostlivosť poskytuje mimo dovolenky na zotavenie.

(3) Nemocenské sa poskytuje od prvého dňa dočasnej neschopnosti (§ 22) na výkon doterajšieho zamestnania pre nemoc alebo úraz (ďalej len „pracovná neschopnosť“) do skončenia pracovnej neschopnosti alebo do uznania invalidity podľa predpisov vydaných na podklade § 51 ods. 4. Nemocenské sa však poskytuje najdlhšie po čas jedného roku od začiatku pracovnej neschopnosti (ďalej len „podporná doba“).

(4) Pri novej pracovnej neschopnosti sa započítavajú do podpornej doby aj predchádzajúce obdobia pracovnej neschopnosti, pokiaľ spadajú do času jedného roku pred vznikom novej pracovnej neschopnosti. Tieto obdobia sa však nezapočítajú:

- a) ak zamestnanie trvalo aspoň 6 mesiacov od skončenia poslednej pracovnej neschopnosti pre nemoc, alebo
- b) ak nová pracovná neschopnosť bola spôsobená pracovným úrazom (nemocou z povolania) podľa predpisov o dôchodkovom zabezpečení zamestnancov.

Do podpornej doby sa taktiež nezapočítava predchádzajúce obdobie pracovnej neschopnosti spôsobenej pracovným úrazom (nemocou z povolania).

(5) Nemocenské možno poskytovať i po uplynutí podpornej doby, ak možno na základe vyjadrenia posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia očakávať, že zamestnanec v krátkom čase nadobudne pracovnú schopnosť; takto však možno poskytovať nemocenské najdlhšie po čas jedného roku od uplynutia podpornej doby.

§ 16

Nemocenské náleží namiesto mzdy zamestnancovi po čas karantény nariadenej podľa predpisov o boji proti prenosným nemociam.

§ 17

(1) Nemocenské sa určí z priemernej čistej mzdy pracovníka pripadajúcej na pracovný deň (ďalej len „čistá denná mzda“), najviac však zo sumy 150 Kčs pri päťdennom pracovnom týždni. Táto suma sa úmerne upraví, ak je pracovný čas rozvrhnutý na iný počet pracovných dní v týždni.¹⁾

(2) Základom pre zistenie čistej dennej mzdy je zárobok, ktorý pracovník dosiahol po odpočítaní dane zo mzdy v zamestnaní zakladajúcom jeho nemocenské poistenie alebo v súvislosti s týmto zamestnaním pred vznikom nároku na nemocenské za obdobie ustanovené vykonávacími predpismi.*)

(3) Nemocenské patrí za pracovné dni.*) Pracovným dňom sa kladú na roveň sviatky, za ktoré sa poskytuje náhrada mzdy.

§ 18

(1) Výška nemocenského za pracovný deň je 90 % čistej dennej mzdy.

(2) Za prvé tri pracovné dni pracovnej neschopnosti je však výška nemocenského 70 % čistej dennej mzdy. Pri pracovnej neschopnosti, ktorá vznikla pracovným úrazom (chorobou z povolania), alebo pri karanténe patrí za prvé tri pracovné dni nemocenské vo výške 90 % čistej dennej mzdy; vláda Československej socialistickej republiky môže nariadením ustanoviť, že nemocenské v tejto výške patrí za prvé tri pracovné dni aj v ostatných prípadoch pracovnej neschopnosti.

(3) Nemocenské je najmenej 16 Kčs denne; ak by však táto suma prevýšila 90% čistej dennej mzdy pracovníka, nemocenské je 90 % tejto mzdy.

§ 20

Zamestnancovi, prijatému na sezónne alebo na kampaňové práce, pokiaľ nejde o dôchodcu, ktorému sa vypláca starobný dôchodok v plnej výške, invalidný dôchodok alebo invalidný dôchodok pri pracovnom úraze (§ 21), náleží nemocenské pri tej istej pracovnej neschopnosti najdlhšie po čas 75 pracovných dní, pri viacerých pracovných neschopnostiach najdlhšie po čas 90 pracovných dní v jednom kalendárnom roku. Tieto obmedzenia neplatia, ak pracovná neschopnosť vznikla pracovným úrazom (nemocou z povolania) alebo ak zamestnanec bol v čase jedného roku pred vznikom pracovnej neschopnosti zamestnaný aspoň 180 dní.

§ 21

(1) Dôchodcovi, ktorému sa vypláca starobný dôchodok v plnej výške, invalidný dôchodok alebo invalidný dôchodok pri pracovnom úraze, náleží nemocenské pri pracovnej neschopnosti len vtedy, ak bol v podniku zamestnaný aspoň po čas troch mesiacov bezprostredne pred vznikom pracovnej neschopnosti. Nemocenské sa poskytuje pri tej istej pracovnej neschopnosti najdlhšie po čas 60 pracovných dní, pri viacerých pracovných neschopnostiach najdlhšie po čas 60 pracovných dní v jednom kalendárnom roku. Tieto obmedzenia neplatia, ak pracovná neschopnosť vznikla pracovným úrazom (nemocou z povolania).

(2) Ustanovenie odseku 1 platí aj pre požívateľov obdobných dôchodkov podľa predpisov o dôchodkovom zaopatrení príslušníkov ozbrojených zborov, ak sú zamestnaní.

§ 22

Nemocenské nemožno priznať za čas pred dňom, keď bola predpísaným spôsobom zistená pracovná neschopnosť. Ak však pracovná neschopnosť nastala prv, než bola takto zistená, prizná sa nemocenské najdlhšie za tri pracovné dni naspäť; podmienkou je, že včasné zistenie pracovnej neschopnosti bolo znemožnené z vážnych dôvodov.

§ 23

Nemocenské možno pri pracovnej neschopnosti pre aktívnu tuberkulózu zvýšiť až do výšky čistej dennej mzdy, ak pracovná neschopnosť z tohto dôvodu trvá dlhšie než mesiac. Podrobnosti upraví Ústredná rada odborov vyhláškou vydanou po dohode s Ministerstvom zdravotníctva.

§ 24

(1) Nárok na nemocenské nemá, kto si privodil pracovnú neschopnosť

- a) v úmysle vylákať nemocenské, alebo
- b) zavinenou účasťou v bitke, alebo
- c) ako bezprostredný následok svojej opilosti, alebo
- d) pri spáchaní úmyselného trestného činu, za ktorý zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica presahuje jeden rok.

(2) Ak má zamestnanec rodinných príslušníkov, možno im v týchto prípadoch vyplácať nemocenské až do výšky troch štvrtín; zamestnancovi bez rodinných príslušníkov možno v prípadoch uvedených v predchádzajúcom odseku pod písm. b), c) a d) vyplatiť nemocenské až do výšky polovice.

§ 25**Podpora pri ošetrovaní člena rodiny**

(1) Podpora pri ošetrovaní člena rodiny patrí za podmienok ďalej ustanovených pracovníkovi (mužovi alebo žene), ktorý nemôže pracovať, pretože musí

1. ošetrovať choré dieťa mladšie ako 10 rokov alebo
2. starať sa o dieťa mladšie ako 10 rokov z toho dôvodu, že
 - a) detské výchovné zariadenie, v starostlivosti ktorého dieťa inak je, alebo škola, do ktorej chodí, boli uzavreté na základe nariadenia príslušných orgánov, alebo
 - b) dieťa nemôže byť pre nariadenú karanténu v starostlivosti detského výchovného zariadenia alebo dochádzať do školy, alebo
 - c) osoba, ktorá sa inak o dieťa stará, ochorela alebo jej bola nariadená karanténa (karanténne opatrenie), a preto sa nemôže o dieťa starať, alebo
3. ošetrovať iného chorého člena rodiny, ak jeho zdravotný stav nevyhnutne vyžaduje ošetrovanie inou osobou.

(2) Podmienkou pre poskytovanie podpory pri ošetrovaní člena rodiny je, že dieťa alebo chorý člen rodiny žije s pracovníkom v spoločnej domácnosti a že v tejto domácnosti nie je nikto iný, kto by sa mohol o dieťa starať alebo chorého ošetrovať; splnenie podmienky spoločnej domácnosti sa nevyžaduje, ak ide o ošetrovanie (starostlivosť) dieťaťa mladšieho ako 10 rokov rodičom a ak nie je v domácnosti, v ktorej dieťa žije, nikto iný, kto by mohol dieťa ošetrovať alebo sa oň starať. Ak ide o ošetrovanie chorého dieťaťa alebo iného chorého člena rodiny, je ďalšou podmienkou, že chorého nie je možné alebo vhodné umiestniť v nemocnici.

(3) Podpora pri ošetrovaní člena rodiny sa poskytuje najviac po dobu piatich pracovných dní, pokiaľ potreba ošetrovania (starostlivosti) v nich trvá; poskytovanie možno predĺžiť až o ďalšie dva pracovné dni, ak počas prvých piatich pracovných dní nebolo možné obstaráť potrebnú starostlivosť.

(4) Pracovníkovi, ktorý má v trvalej starostlivosti aspoň jedno dieťa vo veku do skončenia povinnej školskej dochádzky a je inak osamelý, môže byť poskytovanie podpory priznanej podľa odsekov 1 až 3 ďalej predĺžené; doba poskytovania tejto podpory nesmie však v tom istom prípade ošetrovania (starostlivosti) prevýšiť 12 pracovných dní.

(5) O určení podpory a o jej sadzbách obdobne platia predpisy o nemocenskom.

(6) V tom istom prípade ošetrovania (starostlivosti) patrí podpora len raz a len jednému oprávnenému.

§ 29 Pohrebné

(1) Ak zomrel zamestnanec, náleží jeho pozostalým, ktorí vypravili pohreb, pohrebné v sume 1 000 Kčs. Pozostalými sú manžel (manželka), druh (družka), deti, rodičia, starý otec a stará matka, súrodenci, svokor, svokra, tesť, testiná, zať a nevesta.

(2) Ak pohreb vypravil niekto iný než pozostalý, náleží mu pohrebné až do výšky preukázaných výdavkov, najviacej však v sume 1 000 Kčs. Pohrebné však nenáleží, ak bol pohreb vypravený na základe záväzku vyplývajúceho zo zmluvy alebo na základe úradnej povinnosti.

(3) Ak zamestnanec vypravil pohreb svojmu rodinnému príslušníkovi, náleží mu pri úmrtí rodinného príslušníka vo veku do dvoch rokov pohrebné vo výške 200 Kčs, pri úmrtí rodinného príslušníka vo veku do desať rokov pohrebné vo výške 500 Kčs a pri úmrtí rodinného príslušníka vo veku nad desať rokov pohrebné vo výške 800 Kčs.

ŠTVRTÁ ČASŤ Ochrana pracovníkov pri príležitostnom zamestnaní

§ 40

Ak utrpí pracovník, ktorý vykonáva len príležitostné zamestnanie, pri výkone tohto zamestnania pracovný úraz, poskytne sa mu bezodplatne potrebná preventívna a liečebná starostlivosť. Ak nastala následkom úrazu smrť, poskytne sa pozostalým, ktorí vypravili pohreb, pohrebné podľa § 29 ods. 1.

PIATA ČASŤ Spoločné ustanovenia o nárokoch z nemocenského poistenia zamestnancov

§ 41 Rodinní príslušníci

(1) Za rodinných príslušníkov zamestnanca sa pre nárok na preventívnu a liečebnú starostlivosť a pre nárok na vecné a peňažné dávky nemocenského poistenia považujú, pokiaľ nie sú sami poistení podľa tohto zákona alebo poistení, prípadne zabezpečení podľa iných právnych predpisov:

- a) manželka (manžel),
- b) deti do skončenia povinnej školskej dochádzky,
- c) deti od skončenia povinnej školskej dochádzky do dovŕšenia 26 rokov, pokiaľ sa sústavne pripravujú predpísaným výcvikom alebo štúdiom na budúce povolanie alebo sú pre nemoc alebo či už telesnú alebo duševnú chybu trvale neschopné na prácu,
- d) družka (druh), pokiaľ žije so zamestnancom v spoločnej domácnosti aspoň tri mesiace.

(2) Za rodinných príslušníkov sa ďalej považujú, pokiaľ nie sú sami poistení podľa tohto zákona alebo poistení, prípadne zabezpečení podľa iných právnych predpisov a pokiaľ sú výživou prevážne odkázaní na zamestnanca:

- a) chovanci, vnukovia a súrodenci do skončenia povinnej školskej dochádzky,
- b) chovanci, vnukovia a súrodenci od skončenia povinnej školskej dochádzky do dovŕšenia 26 rokov, pokiaľ sa sústavne pripravujú predpísaným výcvikom alebo štúdiom na budúce

povolanie alebo sú pre nemoc alebo či už telesnú alebo duševnú chybu trvale neschopní na prácu,

- c) rodičia, starí rodičia, svokor, svokra, teš, testiná,
- d) sestra alebo dcéra, ktorá vedie ovdovenému alebo rozvedenému (rozlúčenému) zamestnancovi jeho domácnosť, pokiaľ v nej sa stará o jeho deti vo veku do skončenia povinnej školskej dochádzky.

(3) Za rodinného príslušníka sa považuje tiež bývalá manželka (manžel) zamestnancova, pokiaľ nie je sama poistená podľa tohto zákona alebo poistená, prípadne zabezpečená podľa iných právnych predpisov a pokiaľ zamestnanec má voči nej vyživovaciu povinnosť.

§ 42

Vznik nároku. Ochranná lehota

(1) Preventívna a liečebná starostlivosť a dávky nemocenského poistenia náležia, ak sa podmienky rozhodné pre ich priznanie splnili v čase poistenia podľa tohto zákona alebo síce po skončení poistenia, avšak ešte v priebehu času, po ktorý zamestnanec poberá nemocenské alebo peňažnú pomoc v materstve alebo ak sa splnili v ochrannej lehote.

(2) Ochranná lehota je 42 dní od skončenia zamestnania; ak však zamestnanec bol zamestnaný naposledy po kratšiu dobu, je ochranná lehota len toľko dní, koľko dní bol naposledy zamestnaný. U žien, ktorých zamestnanie sa skončilo v čase tehotnosti, je ochranná lehota vždy šesť mesiacov.

(3) Ak vznikne v ochrannej lehote znovu poistenie podľa tohto zákona, spočíva plynutie ochrannej lehoty po čas trvania tohto poistenia. Ochranná lehota získaná novým poistením sa pripočítava k nevyčerpanému zvyšku predošlej ochrannej lehoty až do najvyššej výmery 42 dní. Vznikom poistenia, prípadne zabezpečenia podľa iných predpisov ochranná lehota zaniká.

§ 43

Nároky pri niekoľkých zamestnaniach

Ak vykonáva zamestnanec niekoľko zamestnaní, náleží nemocenské, podpora pri ošetrovaní člena rodiny a peňažná pomoc v materstve samostatne z každého z nich. Ostatné dávky náležia len raz, a to z toho zamestnania, v ktorom má zamestnanec určenú dlhšiu pracovnú dobu, alebo ak je pracovná doba rovnaká, z toho zamestnania, v ktorom dosiahne vyšší zárobok.

§ 44

Premlčanie dávok

(1) Nárok na nemocenské, na podporu pri ošetrovaní člena rodiny alebo na peňažnú pomoc v materstve za jednotlivé dni sa premlčuje, ak sa neuplatnil do jedného roku odo dňa, za ktorý náleží.

(2) Nárok na podporu pri narodení dieťaťa alebo pohrebné sa premlčuje, ak sa neuplatnil do jedného roku odo dňa pôrodu alebo úmrtia.

(3) Nárok na prídavky na deti za jednotlivý kalendárny mesiac sa premlčuje, ak sa neuplatnil do jedného roku od posledného dňa mesiaca, za ktorý náleží.

(4) Ak sa nárok na dávku uplatnil, premlčuje sa do jedného roku odo dňa priznania dávky.

§ 45**Prechod nároku**

(1) Ak zomrie zamestnanec alebo iný oprávnený, nadobúdajú nárok na sumy peňažných dávok a prídavkov na deti, ktoré sa stali zročnými do dňa jeho smrti, postupne manžel (manželka), deti, otec, matka, druh (družka) alebo súrodenci, ak tieto osoby žili so zomrelým v čase jeho smrti v spoločnej domácnosti.

(2) Nárok na peňažné dávky nemocenského poistenia a na prídavky na deti nemožno platne postúpiť ani dať do zálohu. Zexekvovanie nároku na tieto dávky sa spravuje predpismi o exekúcii na plat.

(3) Ak by výplatom dávky oprávnenému boli poškodené záujmy jeho detí alebo iných členov rodiny, môže kompetentný odborový orgán určiť, komu sa dávka bude vyplácať. Prijemca dávky je povinný ju použiť iba v prospech detí alebo iných členov rodiny, pre ktorých je dávka určená.

Povinnosti zamestnancov a iných oprávnených**§ 46**

(1) Zamestnanec alebo iný oprávnený podľa tohto zákona je povinný osvedčiť predpísaným spôsobom skutočnosti, na ktorých závisí rozhodnutie o dávke.

(2) Zamestnanec alebo iný oprávnený, prípadne príjemca dávky je povinný hlásiť dôvod zániku nároku na dávku, ako aj iné skutočnosti rozhodné pre trvanie nároku na dávku alebo pre jej výšku a výplatu. Ak nie je vo vykonávacích predpisoch ustanovené inak, je povinný podať hlásenie najneskôr do 15 dní odo dňa, keď sa o týchto skutočnostiach dozvedel.

§ 47

(1) Zamestnanci sú povinní zachovávať predpisy o hlásení pracovnej neschopnosti a o chovaní a životospráve nemocných vydané Ministerstvom zdravotníctva, prípadne inými zdravotníckymi orgánmi.

(2) Nemocenské možno dočasne znížiť alebo odňať, ak zamestnanec porušil predpisy uvedené v odseku 1. Ak má takýto zamestnanec rodinných príslušníkov, možno nemocenské len znížiť, a to najviac o štvrtinu.

§ 48**Zmena a vrátenie dávok**

(1) Ak sa zmenia alebo ak odpadnú skutočnosti rozhodné pre nárok na priznané nemocenské, na podporu pri ošetrovaní člena rodiny, peňažnú pomoc v materstve alebo na prídavky na deti, alebo pre ich výšku, alebo ak tieto dávky sa priznali na podklade omylu, možno ich odňať, znížiť alebo zastaviť ich výplatu, pokiaľ nejde o prípady uvedené v odseku 2, len pre budúcnosť; zvýšenie sa však vykoná so spätnou platnosťou, pokiaľ nárok nie je už premlčaný.

(2) Zamestnanec alebo príjemca peňažnej dávky alebo prídavkov na deti, ktorý zaviniel, že dávka bola vyplatená neprávom, je povinný preplatok vrátiť; to platí najmä, ak dávku vylákal, zamlčal niektorú rozhodnú skutočnosť alebo nesplnil inú závažnú povinnosť uloženú mu týmto zákonom alebo vykonávacími predpismi. Ak v dávkovom konaní bolo vydané vykonateľné rozhodnutie o povinnosti vrátiť preplatok, možno ho vymáhať ako poistné, a to najneskôr do 10 rokov odo dňa výplaty dávky. Takýto preplatok možno tiež zraziť z dávok alebo zo mzdy, ktoré sa vyplácajú osobe

povinnej na náhradu; pritom platia obdobne predpisy o sumách, ktoré nemožno zexekvovať pri exekúcii na plat.

§ 49

Vyňatie z daňovej povinnosti

Dávky nemocenského poistenia sa nezdaňujú.

§ 50

Neplatné právne úkony

Dojednania v neprospech zamestnancov a ich rodinných príslušníkov alebo pozostalých, ktoré sú v rozpore s týmto zákonom, sú neplatné.

§ 51

Splnomocňovacie ustanovenia

(1) Ústredná rada odborov vydá vykonávacie predpisy o peňažných dávkach; vo vykonávacích predpisoch sa podrobnejšie určí najmä:

- a) obdobie, za ktoré sa zisťuje zárobok pre určenie peňažných dávok nemocenského poistenia nahrádzajúcich mzdu, ktoré zložky príjmov tvoria započítateľný zárobok pre určenie týchto dávok a ako sa postupuje pri ich výpočte. Ústredná rada odborov môže ustanoviť aj odchýlky, a to najmä pre prípady, v ktorých zamestnanie netrvalo po celé obdobie, za ktoré sa zárobok zisťuje, alebo keď je to potrebné so zreteľom na osobitné úpravy pracovného pomeru.
- b) akou hodnotou sa pre určenie zárobku oceňujú naturálne požitky;
- d) ako sa uplatňuje nárok na jednotlivé peňažné dávky a ako sa tieto dávky vyplácajú.

(2) Ústredná rada odborov vydá vykonávacie predpisy o prídavkoch na deti; v nich sa ustanoví najmä:

- a) čo sa považuje za vlastný príjem dieťaťa;
- b) čo sa považuje za odpracovaný deň (smenu) a ako sa zisťuje splnenie podmienky určeného počtu odpracovaných dní (smien) pri osobitných úpravách pracovného pomeru;
- c) ktoré zložky príjmov sa považujú za hrubý zárobok rozhodný pre nárok na prídavky na deti alebo pre ich výšku, za ktoré obdobie sa tento zárobok zisťuje a na akú dobu sa podľa neho určuje výška prídavkov na deti;
- d) komu a ako sa prídavky na deti priznávajú, ak nárok na prídavky na to isté dieťa môže uplatniť viacej zamestnancov alebo ak dieťa nie je v priamom zaopatrení zamestnanca, z poistenia ktorého sa prídavky na deti poskytujú, ako aj v ktorých prípadoch sa prídavky na deti poskytujú odchyľne od ustanovenia § 30 ods. 2 alebo § 32;
- e) za akých podmienok sa môžu prídavky na deti priznať na chovancov, vnukov alebo súrodencov;
- f) za akých podmienok a v akej výške možno prídavky na deti priznať a vyplácať na deti zdržujúce sa mimo územia Československej republiky;
- g) ako sa uplatňuje nárok na prídavky na deti a ako sa tieto prídavky vyplácajú.

(3) Ministerstvo zdravotníctva po dohode s Ústrednou radou odborov vydá predpisy o tom,

- a) kto a akým spôsobom rozhoduje o pracovnej neschopnosti alebo o iných skutočnostiach, ktoré odôvodňujú nárok na peňažné dávky poskytované namiesto mzdy, ako aj predpisy o opravnom konaní proti týmto rozhodnutiam;

- b) akým spôsobom sa hlási a osvedčuje pracovná neschopnosť alebo iné skutočnosti uvedené pod písm. a) a aké sú pritom povinnosti lekárov, závodov a zamestnancov;
- c) aké pravidlá sú povinní zachovávať zamestnanci, ktorým sa poskytuje nemocenské.

(4) Ministerstvo zdravotníctva, Ústredná rada odborov a Štátny úrad sociálneho zabezpečenia vydajú spoločné predpisy o prechode z pracovnej neschopnosti podľa tohto zákona do invalidity (čiastočnej invalidity) podľa predpisov o dôchodkovom zabezpečení zamestnancov.

ŠIESTA ČASŤ

Organizácia a hospodárenie nemocenského poistenia zamestnancov

Prvý oddiel

Organizácia nemocenského poistenia

§ 52

Nemocenské poistenie spravujú pracujúci združení v Revolučnom odborovom hnutí a sami v ňom rozhodujú.

§ 53

(1) Nemocenské poistenie sa vykonáva v závodoch a v orgánoch Revolučného odborového hnutia.

(2) Administratívne úlohy spojené s vykonávaním nemocenského poistenia v závode obstarávajú závody.

§ 54

(1) Vrcholným orgánom nemocenského poistenia je Ústredná rada odborov.

(2) Ústredná rada odborov riadi, organizuje a spravuje nemocenské poistenie a kontroluje jeho vykonávanie.

(3) Za vykonávanie nemocenského poistenia zodpovedá Ústredná rada odborov vláde.

Druhý oddiel

Hospodárenie nemocenského poistenia

§ 55

(1) Prostriedky určené na vykonávanie nemocenského poistenia sú v štátnom socialistickom vlastníctve. Tieto prostriedky spravuje Ústredná rada odborov oddelene od vlastného imania Revolučného odborového hnutia.

(2) Príjmy a výdavky nemocenského poistenia sú súčasťou štátnych príjmov a výdavkov.

§ 56

Príjmy nemocenského poistenia sú:

- a) poistné nemocenského poistenia zamestnancov (ďalej len „poistné“);
- b) prirážka k poistnému z dôvodu, že zariadenie závodu nevyhovuje predpisom o bezpečnosti pri práci alebo predpisom zdravotníckym;
- c) penále pre nesplnenie povinností uložených závodu;
- d) príjmy z nárokov na náhradu vyplatených dávok proti zamestnávateľom a iným osobám;
- e) iné príjmy nemocenského poistenia.

§ 57

(1) Poistné za zamestnancov je 10 % z úhrnu miezd všetkých zamestnancov toho istého zamestnávateľa.

(2) Poistné za zamestnancov, ktorých zamestnávateľom je občan, však je 25 % z úhrnu miezd všetkých zamestnancov toho istého zamestnávateľa; v tejto sume je pritom zahrnuté aj poistné na dôchodkové zabezpečenie. Uvedené poistné sa neplatí, pokiaľ tento zamestnávateľ je povinný platiť daň z objemu miezd.

(3) Mzdou sa rozumie mzda za prácu podľa predpisov o dani zo mzdy, pokiaľ nie je priamo zo zákona od tejto dane oslobodená.

(4) Poistné platí zamestnávateľ.

(5) Vláda Česko-slovenskej federatívnej republiky môže v nadväznosti na zmeny v rozsahu sociálneho zabezpečenia jeho financovania nariadením meniť sadzby poistného.

§ 58

(1) Vykonateľné rozhodnutia odborových orgánov v dávkových a iných veciach nemocenského poistenia, ako i vykonateľné výkazy nedoplatkov poistného, prirážky k poistnému a penále, sú exekučným titulom pre súdnu alebo správnu exekúciu. Vykonateľné platobné výmery na poistné, prirážku k poistnému a na penále a vykonateľné výkazy ich nedoplatkov sú tiež právoplatným dokladom pre vydanie príkazu na vybranie.

(2) Platobné výmery na poistné, prirážku k poistnému a na penále sú vykonateľné, ak od ich doručenia uplynulo 15 dní, výkazy nedoplatkov sú vykonateľné, len čo boli doručené; ostatné rozhodnutia odborových orgánov vo veciach nemocenského poistenia sú vykonateľné, ak ich už nemožno napadnúť opravným prostriedkom.

SIEDMA ČASŤ**Spoločné, prechodné a záverečné ustanovenia****§ 59**

Štátne orgány, ako aj rozpočtové a hospodárske organizácie sú povinné vyhovieť v medziach svojej pôsobnosti žiadostiam odborových orgánov vo veciach nemocenského poistenia a podávať im bezodplatne oznámenie pre jeho vykonávanie a správu.

§ 60

(1) Dobrovoľné pokračovanie v nemocenskom poistení a dobrovoľné nemocenské poistenie zaniká 31. januárom 1957.

(2) Dávky zročné v dobe trvania dobrovoľného pokračovania v nemocenskom poistení a dobrovoľného nemocenského poistenia sa poskytujú za podmienok a vo výške podľa predpisov platných pred 1. januárom 1957.

§ 61

Kde sa v iných predpisoch hovorí o národnom poistení, rozumie sa tým, pokiaľ ide o nemocenské poistenie zamestnancov, od 1. januára 1957 poistenie podľa tohto zákona; ak sa majú podľa týchto predpisov použiť ustanovenia platné doteraz pre národné poistenie, použijú sa ustanovenia tohto zákona primerane.

§ 62

(1) Zamestnancovi, ktorý 31. decembra 1956 bol neschopný práce pre nemoc alebo úraz alebo nevykonával prácu z dôvodu karantény alebo ošetrovania člena rodiny, nenáleží z týchto dôvodov od 1. januára 1957 mzda (plat), prípadne jej časť; náleží mu však od toho istého dňa nemocenské, prípadne podpora pri ošetrovaní člena rodiny, v rozsahu a za podmienok určených týmto zákonom.

(2) Zamestnankyni, ktorá 31. decembra 1956 nepracovala pre tehotnosť alebo pre materstvo, nenáleží z tohto dôvodu od 1. januára 1957 mzda (plat), náleží jej však od toho istého dňa peňažná pomoc v materstve v rozsahu a za podmienok určených týmto zákonom.

(3) Prídavky na deti za podmienok určených v tomto zákone sa priznajú po prvý za január 1957.

§ 62a

Vláda Československej socialistickej republiky môže nariadením zvýšiť pre niektoré skupiny pracujúcich najvyššiu sumu čistej dennej mzdy, z ktorej sa určí nemocenské.

§ 63

(1) Ústredná rada odborov vydá so súhlasom vlády opatrením, ktoré predseda vlády uverejní vyhláškou v Zbierke zákonov, bližšie predpisy:

- a) o organizácii a o spôsobe vykonávania nemocenského poistenia zamestnancov, najmä o pôsobnosti jednotlivých odborových orgánov a o povinnostiach a zodpovednosti závodov a ich pracovníkov;
- b) o spôsobe prejednávania a rozhodovania (konania) v dávkových a iných veciach nemocenského poistenia zamestnancov;
- c) o príjmoch nemocenského poistenia, najmä o poistnom, o prirážke k poistnému, o penále, o ich vyrubovaní a vykazovaní a o príjmoch z nárokov na náhradu vyplatených dávok proti zamestnávateľom a iným osobám.

(2) Ústredná rada odborov môže vydávať podrobnejšie predpisy na vykonanie tohto zákona.

(3) Ústredná rada odborov je oprávnená robiť opatrenia na odstránenie tvrdostí, ktoré by sa vyskytli pri vykonávaní tohto zákona, a môže poveriť iné odborové orgány, aby takéto opatrenia robili v jednotlivých prípadoch.

§ 63a

(1) Predpisy o nemocenskom poistení zamestnancov primerane platia pre nemocenské poistenie členov výrobných družstiev; súčasťou tohto poistenia však nie je rekreácia.

(2) Nemocenské poistenie členov výrobných družstiev vykonávajú výrobné družstvá a Zväz výrobných družstiev.

(3) Podrobnosti o nemocenskom poistení členov výrobných družstiev, najmä o jeho organizácii a o konaní vo veciach tohto poistenia, upraví Zväz výrobných družstiev.*)

§ 64

(1) Zrušujú sa všetky predpisy o veciach upravených týmto zákonom. Najmä sa zrušujú:

- a) zákon č. 99/1948 Zb. o národnom poistení, v znení neskorších predpisov, ako i ustanovenia vykonávacích predpisov k tomuto zákonu, pokiaľ upravujú nemocenské poistenie;
- b) zákon č. 90/1949 Zb. o rodinných prídavkoch, v znení predpisov ho meniacich a doplňujúcich, ako i predpisy vydané podľa tohto zákona;
- c) ustanovenie § 14 ods. 2 zákona č. 64/1950 Zb. o sociálnom zabezpečení osôb povolanych na službu v brannej moci a ich rodinných príslušníkov;
- d) zákon č. 102/1951 Zb. o prebudovaní národného poistenia, pokiaľ upravuje nemocenské poistenie;
- e) ustanovenia §§ 13 až 15 zákona č. 103/1951 Zb. o jednotnej preventívnej a liečebnej starostlivosti, ako predpisy vydané podľa týchto ustanovení;
- f) vládne nariadenie č. 109/1952 Zb. o úprave zamestnávateľskej časti poistného v národnom poistení zamestnancov, v znení vládneho nariadenia č. 84/1953 Zb.;
- g) vládne nariadenie č. 46/1954 Zb. o úprave poistného národného poistenia plateného spotrebnými a výrobnými družstvami a ich družstevnými zväzmi.

(2) Ďalej sa zrušujú všetky ustanovenia predpisov, pokiaľ upravujú pre osoby poistené podľa tohto zákona nároky na plnenie obdobné rodinným prídavkom. Najmä sa zrušujú:

- a) ustanovenie § 15 ods. 1 zákona č. 66/1950 Zb. o pracovných a platových pomeroch štátnych zamestnancov;
- b) ustanovenie § 26 ods. 1 zákona č. 67/1950 Zb. o pracovných a platových pomeroch sudcov z povolania, prokurátorov a sudcovských čakateľov;
- c) ustanovenie § 21 vládneho nariadenia č. 68/1950 Zb., ktorým sa vydáva platový poriadok pre správnych zamestnancov;
- d) ustanovenie § 23 vládneho nariadenia č. 69/1950 Zb., ktorým sa vydáva platový poriadok pre učiteľov;
- e) ustanovenie § 21 vládneho nariadenia č. 70/1950 Zb., ktorým sa vydáva platový poriadok pre zamestnancov zdravotnej starostlivosti;
- f) ustanovenie § 15 vládneho nariadenia č. 71/1950 Zb., ktorým sa vydáva platový poriadok pre sudcov z povolania, prokurátorov a sudcovských čakateľov;
- g) obdobné ustanovenia iných platových poriadkov.

(3) Taktiež sa zrušujú všetky ustanovenia predpisov, pokiaľ priznávajú nárok na mzdu (plat), prípadne na ich časť v prípadoch, v ktorých tento zákon priznáva nárok na nemocenské, na podporu pri ošetrovaní člena rodiny alebo na peňažnú pomoc v materstve. Platnosť v tomto rozsahu strácajú najmä:

- a) ustanovenie § 1154 b) všeobecného zákonníka občianskeho, vyhláseného 1. júna 1811 v znení zákona č. 155/1921 Zb.;
- b) ustanovenie § 6 zákona 244/1922 Zb., ktorým sa všeobecne upravujú právne pomery medzi zamestnávateľmi a zamestnancami na Slovensku;
- c) ustanovenia §§ 19 až 23 zákona č. 154/1934 Zb. o súkromných zamestnancoch;
- d) ustanovenia platových poriadkov č. 68/1950 Zb., č. 69/1950 Zb., č. 70/1950 Zb., č. 71/1950 Zb., č. 121/1950 Zb. ako i všetky obdobné ustanovenia iných platových poriadkov a predpisov;

e) ustanovenia § 5 prvej vety zákona č. 189/1936 Zb. o pracovnom pomere redaktorov.

(4) Opatrenie Ústrednej rady odborov o organizácii a vykonávaní nemocenského poistenia zamestnancov, uverejnené vyhláškou predsedu vlády č. 100/1953 Zb., v znení opatrenia Ústrednej rady odborov o zmenách v organizácii a vykonávaní nemocenského poistenia zamestnancov, uverejneného vyhláškou predsedu vlády č. 65/1955 Zb., ako i vykonávacie predpisy k tomuto opatreniu zostávajú nedotknuté, pokiaľ nie sú v rozpore s týmto zákonom, a považujú sa za vydané podľa neho; zrušujú sa však ustanovenia § 59 ods. 1 písm. h) a § 66 tohto opatrenia.

§ 65

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. januárom 1957; vykonajú ho všetci členovia vlády.

Čl. III

Podľa tohto zákona sa od 1. júla 1968 posudzuje aj nárok na nemocenské a na podporu pri ošetrovaní člena rodiny, aj keď dôvod pre ich poskytovanie vznikol za platnosti doterajších predpisov; do celkovej ustanovenej doby poskytovania sa započíta aj doba, po ktorú sa dávka poskytovala pred 1. júlom 1968.

Čl. V

Prechodné ustanovenia

(2) Nemocenské vyplácané vo výške jednej polovice podľa doterajších predpisov sa upraví podľa Čl. II až IV bez žiadosti odo dňa účinnosti tohto zákonného opatrenia.

Čl. III

(1) Nemocenské vyplácané vo výške ustanovenej podľa doterajších predpisov sa upraví podľa Čl. I č. 1 a Čl. II č. 1 bez žiadosti odo dňa účinnosti tohto zákona.

(2) Ustanovenie predchádzajúceho odseku obdobne platí aj pre poskytovanie podpory pri ošetrovaní člena rodiny.

Čl. V

Nemocenské, podpora pri ošetrovaní člena rodiny, peňažná pomoc v materstve a vyrovnávací príspevok v farchavosti a materstve, vyplácané vo výške ustanovenej podľa doterajších predpisov, sa upraví podľa predchádzajúcich článkov bez žiadosti odo dňa účinnosti tohto zákona.

Čl. IV

Prechodné ustanovenia

(1) Ak vznikol dôvod pre poskytovanie podpory pri ošetrovaní člena rodiny pred dňom účinnosti tohto zákona, postupuje sa pri poskytovaní tejto dávky podľa doterajších predpisov. Ak však druhý alebo tretí deň potreby ošetrovania (starostlivosti) pripadne na 1. júl 1987, poskytuje sa podpora pri ošetrovaní člena rodiny po dobu ustanovenú týmto zákonom (čl. I č. 1 a čl. III č. 1).

Čl. III

Dňom účinnosti tohto zákona predchádza právomoc Ústrednej rady odborov na vydávanie všeobecne záväzných právnych predpisov podľa zákona č. 54/1956 Zb. o nemocenskom poistení zamestnancov v znení neskorších predpisov a zákona č. 88/1968 Zb. o predĺžení materskej dovolenky, o dávkách v materstve a o prídavkoch na deti z nemocenského poistenia v znení neskorších predpisov na Federálne ministerstvo práce a sociálnych vecí; pokiaľ však ide o právomoc na úpravu organizácie nemocenského poistenia zamestnancov podľa § 63 ods. 1 písm. a) zákona č. 54/1956 Zb. v Českej republike a v Slovenskej republike, prechádza táto právomoc na

Ministerstvo zdravotníctva a sociálnych vecí Českej republiky a na Ministerstvo zdravotníctva a sociálnych vecí Slovenskej republiky.

Zápotocký v. r.

Fierlinger v. r.

Široký v. r.

Dolanský v. r.

Kopecký v. r.

Inž. Jankovcová v. r.

Poláček v. r.

Barák v. r.

Inž. Šimůnek v. r.

Dr. Kyselý v. r.

Plojhar v. r.

Dr. Šlechta v. r.

Bakula v. r.

David v. r.

Ďuriš v. r.

Krajčír v. r.

Krosnář v. r.

Machačová v. r.

Dr. Nejedlý v. r.

Tesla v. r.

Uher v. r.

Beran v. r.

Jonáš v. r.

Reitmajer v. r.

Dr. Škoda v. r.

Bukal v. r.

Dvořák v. r. ,

Dr. Kahuda v. r.

Generál plukovník Lomský v. r.

Dr. Neuman v. r.

Ouzký v. r.

Pospíšil v. r.

Inž. Púčik v. r.

Dr. Vlasák v. r.

Zatloukal v. r.

*) § 4 vyhlášky č. 143/1965 Zb. o poskytovaní peňažných dávok v nemocenskom poistení.

*) § 23 vyhlášky č. 143/1965 Zb.

*) Vyhláška č. 88/1967 Zb. o nemocenskom poistení členov výrobných družstiev.

1) § 85 Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. v znení zákona č. 153/1969 Zb. a zákona č. 20/1975 Zb.

